

Yttrande

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Miljöpartiet

2025-10-06

Nr 16

Yttrande angående – Motion av Edwin Friedland (M), Mattias Tykesson (M) och Anneli Rehdin (M) om upplysning av 250 år av judiskt liv i Sverige

Yttrande

Vi inom det rödgröna styret delar motionärernas intention. I en tid då antisemitism och rasism växer sig starkare, både i Sverige och internationellt, är det avgörande att judisk historia inte reduceras enbart till Förintelsen. Den är självklart central, men det är lika viktigt att synliggöra bredden av judiskt liv och judars bidrag till Göteborgs och Sveriges utveckling – inte minst genom migrationen från Ryssland på 1800-talet och det kulturella, ekonomiska och sociala inflytande judar haft på stadens utveckling. Att lyfta fram dessa berättelser stärker både förståelsen för Göteborgs historia och motståndskraften mot fördomar och hat. Här spelar kulturen en nyckelroll.

Vi delar kulturnämndens bedömning om att initiativ att upprätta ett minnesmärke i form av en konstgestaltning bör ske inom ramen för Charles Felix Linbergs donationsfond. Genom fondens medel, som fördelas av kommunfullmäktige, har flera betydelsefulla konstverk tillkommit, såsom minnesmärket över Raoul Wallenberg vid Haga kyrkoplan och konstverket Mörker, väx morgondag, vars ena del är placerad på Bastionplatsen och den andra vid den judiska kyrkogården. Även verk som Romano-parken på Stadsmuseets innegård, hbtq-monumentet Gläntan på Esperantopplatsen med flera har kommit till via fonden. Arbetssättet inom processen för fonden är i enlighet med stadens konstpolitik som finns formulerad i Göteborgs Stads kulturprogram samt är utformat med respekt för konstnärlig frihet och principen om armlängds avstånd.

Det är angeläget att sådana initiativ sker i nära dialog med Judiska församlingen i Göteborg. Vi har en tät dialog med församlingen om hur judiskt kulturarv kan ges en starkare plats i stadens historieskrivning. I samband med 250-årsjubileet blir detta särskilt viktigt – både som en del av Göteborgs självbild och som ett sätt att leva upp till Sveriges nationella minoritetspolitik, där judar är en av de nationella minoriteterna. Att främja judiskt kulturarv är en del av vårt gemensamma ansvar för att värna demokratin, motverka antisemitism och synliggöra Göteborgs mångfacetterade historia.

Mot denna bakgrund anser vi motionen besvarad och hänvisar i stället till Charles Felix Lindbergs donationsfond, som är avsedd för konstnärliga gestaltningar i det offentliga rummet.

Yrkande

Moderaterna, Demokraterna, Liberalerna

2025-10-08

Ärende 16

Yrkande angående Motion av Edwin Friedlaender (M), Mattias Tykesson (M) och Anneli Rhedin (M) om upplysning av 250 år av judiskt liv i Sverige

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och Kommunfullmäktige;

- Att anse motionen besvarad med hänvisning till att en ansökan om medel från Charles Felix Lindbergs donationsfond avses lämnas in under hösten 2026 för uppförandet av *Upplysning av 250 år av judiskt liv i Sverige*.

Yrkandet

Det blir tydligt när vi läser svaren från stadsfastighets- och kulturnämnden att ingen av dessa aktörer vill driva frågan om att uppföra ett minnesmärke gällande *Upplysning av 250 år av judiskt liv i Sverige*. Dock lyfts det i tjänsteutlåtandet kring möjligheten att ansöka om medel från Charles Felix Lindbergs donationsfond, vilket tidigare har möjliggjort uppförandet av andra konstverk med koppling till judisk historia som *Minnesmärke – Raoul Wallenberg* på Haga Kyrkoplan och *Mörker, väx morgondag* vars ena del är placerad på Bastionplatsen och den andra på judiska kyrkogården. Vi föreslår därför att anse motionen besvarad – med intentionen att ansöka om medel från Charles Felix Lindbergs donationsfond när nästa möjlighet ges under hösten 2026.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2025-09-10

Ärendenummer SLK-2025-00486

Handläggare

Anna-Carin Jansson

Telefon: 031-368 06 27

E-post: anna-carin.jansson@stadshuset.goteborg.se

Motion av Edwin Friedlaender (M), Mattias Tykesson (M) och Anneli Rhedin (M) om upplysning av 250 år av judiskt liv i Sverige

Motionen

Edwin Friedlaender (M), Mattias Tykesson (M) och Anneli Rhedin (M) föreslår att stadsfastighetsnämnden i samverkan med kulturnämnden får i uppdrag att ta fram ett förslag på ett minnesmärke som uppmärksammar den judiska historien i området Haga/Linnéstaden. Motionärerna föreslår också att de båda nämnderna får uppdraget att lokalisera en lämplig plats inom det aktuella området där ett minnesmärke kan installeras.

Motionen tar avstamp från 250-årsjubileet av judiskt liv i Sverige 2025. Motionärerna konstaterar att den judiska gemenskapen har varit en viktig del av Sveriges och Göteborgs historia och bidragit till både utveckling och ett berikande av kulturen. Den långa traditionen av judiskt liv i Göteborg, menar motionärerna, även speglar stadens karaktär som en öppen och internationell plats, präglad av mångfald och möten mellan kulturer.

I Göteborg har Haga och Linnéstaden en särskilt stark koppling till Göteborgs judiska historia då många judiska familjer bosatte sig i området under 1800- och 1900-talet. Trots att judisk kultur under den här tiden var en självklar del av områdets stadsliv finns det idag inga synliga spår kvar, konstaterar motionärerna och lyfter att många göteborgare och besökare är ovetande om det rika arv som en gång präglade dessa kvarter.

I en tid då antisemitismen växer i Sverige och Europa vill motionärerna betona utbildning och synliggörande av historiska sammanhang som viktiga verktyg i arbetet mot fördomar och hat. Genom att upprätta någon form av minnesmärke i Haga/Linnéstaden skulle den judiska historiska närvaron i Göteborg synliggöras för invånare och besökare och därmed ge röst åt människor och berättelser som annars riskerar att glömmas.

Remissinstanser

Motionen har remitterats för yttrande till stadsfastighetsnämnden, kulturnämnden och Judiska församlingen i Göteborg. Remissinstansernas beslut redovisas i nedanstående tabell. Remissyttrandena i sin helhet finns som bilagor till detta tjänsteutlåtande.

Remissinstans	Beslut
Kulturnämnden	Avstyrker Yrkande M Yrkande V

Stadsfastighetsnämnden	Avstyrker Översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande.
Judiska församlingen i Göteborg	Ställer sig positiva till motionen.

Remissinstansernas överväganden

Både stadsfastighetsnämnden och kulturnämnden för ett resonemang kring vilken nämnd som kan komma i fråga vid ett eventuellt beslut om att ett minnesmärke som uppmärksammar den judiska historien i området Haga/Linnéstaden ska installeras. Stadsfastighetsnämnden anser sig inte berörd och bör tas bort från uppdragsförslaget då kulturnämnden i sitt reglemente har rådighet att genomföra motionens intentioner.

Kulturnämnden betonar vikten av en tydlig tolkning av uppdraget om ett minnesmärke. Avses en skylt eller minnestavla bedömer nämnden att det ingår i nämndens uppdrag om att bidra med kulturarvs- och kulturmiljökunskap. Samtidigt som nämnden menar att en sådan tolkning väcker generella frågor då Göteborgs Stad i dagsläget saknar ett övergripande historiskt skyltprogram och ingen upprättad besluts- eller arbetsprocess för historisk skyltning.

Båda nämnderna lyfter i stället möjligheten att hänskjuta frågan till Charles Felix Lindbergs donationsfond. Genom fonden, vars medel beslutas av kommunfullmäktige, har exempelvis statyn av Karin Boye vid Stadsbiblioteket och Poseidon på Götaplatsen kommit på plats.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Kulturnämnden hänvisar även i den ekonomiska dimensionen till tolkningen av vad ett minnesmärke kan utgöra. Avses en skylt eller minnestavla bedöms det rymmas inom nämndens uppdrag att bidra med kulturarvs- och kulturmiljökunskap. Men ansvaret bör i så fall vara avgränsat till detta, menar nämnden.

Stadsfastighetsnämnden lyfter i sitt svar fram initiala kostnader som framtagning, utformning och uppförande av minnesmärket men också långsiktiga kostnader för drift och underhåll. Kostnader som nämnden menar samtidigt kan stärka Göteborgs varumärke som en stad som står för mångfald. Nämnden tycker dock att det saknas en tydlighet kring vilken nämnd som ska stå för dessa eventuella kostnader. Om stadsfastighetsnämnden behåller uppdraget att genomföra motionens intentioner, blir det den nämnd som hyr fastigheten där minnesmärket placeras som får stå för kostnaden, fastlår nämnden. Detta bedömer nämnden inte vara lämpligt.

Bedömning ur ekologisk dimension

Stadsledningskontoret har med utgångspunkt från remissinstansernas yttranden inte funnit några särskilda aspekter på förslaget.

Bedömning ur social dimension

Alla tre remissinstanser ser ett minnesmärke som en möjlighet att synliggöra den judiska historien i Göteborg, både för stadens invånare och för besökare. Likaså ser de att ett

genomförande av motionen skulle kunna medverka till ökad mångfald och en mer nyanserad bild av staden.

Judiska församlingen i Göteborg framhåller att ett minnesmärke inte bara kan bidra till att motverka antisemitism, utan också stärka judars känsla av att staden ser och värdesätter minoritetens betydelse för Göteborgs historia. Samtidigt bedömer stadsfastighetsnämnden att det finns en risk att motionens fokus på den judiska minoriteten ifrågasätts, eftersom även andra grupper kan ha liknande behov av synliggörande i staden. Kulturnämnden vill med hänvisning till stadens riktlinjer för saklighet och opartiskhet vid Göteborgs museer och konsthall betona vikten av ett lyhört förhållningssätt. Det finns inte bara *ett* judiskt liv. Staden bör ta hänsyn till uppdragets komplexitet och föra dialog med den judiska minoriteten om motionen genomförs. En uppfattning som delas av den judiska församlingen i Göteborg som förespråkar att en representant från judiska församlingen i Göteborg deltar i framtagandeprocessen. Förutom kunskap och erfarenheter erbjuder sig församlingen att bidra med värdefulla kontaktytor.

Stadsledningskontorets överväganden

För att alla människor ska erbjudas en jämlik tillgång till sina mänskliga rättigheter, kan synliggörandet av olika minoritetsgrupper och deras livsvillkor vara av avgörande betydelse. I Göteborg har Charles Felix Lindbergs donationsfond vid flera tillfällen bidragit till att olika grupper människor blivit synliga i form av konst på Göteborgs gemensamma platser och torg. Var tredje år tar kommunfullmäktige ställning till inkomna motioner om ny konst som ska pryda staden. Nästa motionsomgång startar hösten 2026 och pågår till januari 2027 varefter beslut fattas av kommunfullmäktige i september samma år.

Charles Felix Lindbergs donationsfond har bland annat finansierat RomanoParken – Sång om en plats placerad på Göteborgs Stadsmuseums innergård som gestaltar en mosaik av romska erfarenheter och minnen. På Esperantoplatzen finns hbtqi-monumentet Gläntan.

Två konstverk som har koppling till judisk historia och som bekostats av medel från donationsfonden är Minnesmärke – Raoul Wallenberg på Haga Kyrkoplan och Mörker, väx morgondag vars ena del är placerad på Bastionplatsen och den andra på judiska kyrkogården.

Jonas Kinnander

Eva Hessman

Direktör Ärende och utredning

Stadsdirektör

Bilagor som utgör beslutsunderlag

1. Motionen
2. Kulturnämndens handlingar 2025-08-25 § 173
3. Stadsfastighetsnämnden handlingar 2025-08-27 § 126
4. Judiska församlingen i Göteborgs yttrande 2025-06-25

Handling 2025 nr 73

Motion av Edwin Friedlaender (M), Mattias Tykesson (M) och Anneli Rhedin (M) om upplysning av 250 år av judiskt liv i Sverige

År 2025 markerar ett betydelsefullt jubileum: 250 år av judiskt liv i Sverige. Sedan dess har den judiska gemenskapen varit en viktig del av Sverige och Göteborgs historia, bidragit till dess utveckling och berikat dess kultur. Göteborgs långa tradition av judiskt liv speglar även stadens karaktär som en öppen och internationell plats, präglad av mångfald och möten mellan kulturer.

Områden som Haga- och Linnéstaden har en särskilt stark koppling till Göteborgs judiska historia. Här bosatte sig många judiska familjer under 1800- och 1900-talet, och judisk kultur blev en självklar del av stadslivet. Trots detta finns det idag inga synliga spår eller markeringar som berättar om denna viktiga historia. Den judiska närvaron i stadsbilden har bleknat, och många göteborgare och besökare är ovetande om det rika arv som en gång präglade dessa kvarter.

I en tid där antisemitismen växer i Sverige och Europa är det avgörande att samhället och politiken tar ett helhetsgrepp för att motverka denna utveckling. Utbildning och synliggörande av historiska sammanhang är viktiga verktyg i arbetet mot fördomar och hat. Genom att lyfta fram den judiska historien i Göteborg stärker vi göteborgarnas kunskap om stadens långa tradition av mångfald.

För att uppmärksamma och synliggöra det judiska arvet föreslås att någon form av minnesmärke upprättas på en lämplig plats i Haga- och Linnéstaden. Skylten skulle informera invånare och besökare om den judiska närvaron i Göteborg genom historien och ge en röst åt de människor och berättelser som annars riskerar att glömmas.

Liknande initiativ har framgångsrikt genomförts i andra städer, där historiska berättelser har lyfts fram genom permanenta skyltar, digitala lösningar eller interaktiva kartor. Ett sådant projekt i Göteborg skulle inte bara bidra till ökad kunskap och förståelse utan även hedra en viktig del av stadens historia – en historia som förtjänar att bli berättad.

Förslag till beslut i kommunfullmäktige:

1. Stadsfastighetsnämnden i samverkan med kulturnämnden får i uppdrag att ta fram förslag på ett minnesmärke som uppmärksammar den judiska historien i området Haga- och Linnéstaden.
2. Stadsfastighetsnämnden i samverkan med kulturnämnden får i uppdrag att utreda och lokalisera en lämplig plats för att installera ett minnesmärke för den judiska historien i området Haga- och Linnéstaden.

Edwin Friedlaender (M)

Mattias Tykesson (M)

Anneli Rhedin (M)

Protokollsutdrag

Sammanträdesdatum: 2025-08-25

§ 173 Ärendenummer KULT-2025-00380

Yttrande över motion av Edwin Friedlaender (M), Mattias Tykesson (M) och Anneli Rhedin (M) om upplysning av 250 år av judiskt liv i Sverige

Beslut

I kulturnämnden

1. Kulturnämnden avstyrker motion av Edwin Friedlaender (M), Mattias Tykesson (M) och Anneli Rhedin (M) om upplysning av 250 år av judiskt liv i Sverige.
2. Kulturnämnden förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Handlingar

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande 2025-06-19.

Motion av Edwin Friedlaender (M), Mattias Tykesson (M) och Anneli Rhedin (M) om upplysning av 250 år av judiskt liv i Sverige.

Yrkanden

Under överläggningarna i ärendet läggs följande förslag:

- Anneli Rhedin (M) yrkar bifall till motionen och avslag på förvaltningens tjänsteutlåtande.
- Förste vice ordförande Grith Fjeldmose (V) yrkar bifall till förvaltningens tjänsteutlåtande.

Ordförande Pär Johansson (S) ställer yrkandena under proposition och finner att kulturnämnden bifaller förvaltningens tjänsteutlåtande.

Protokollsutdrag skickas till

Kommunstyrelsen.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2025-06-19

Ärendenummer KULT-2025-00380

Handläggare

Clara Hansson

Telefon: 031-368 36 96

E-post: clara.hansson@kultur.goteborg.se

Yttrande över motion av Edwin Friedlaender (M), Mattias Tykesson (M) och Anneli Rhedin (M) om upplysning av 250 år av judiskt liv i Sverige

Förslag till beslut

I kulturnämnden

1. Kulturnämnden avstyrker motion av Edwin Friedlaender (M), Mattias Tykesson (M) och Anneli Rhedin (M) om upplysning av 250 år av judiskt liv i Sverige.
2. Kulturnämnden förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Sammanfattning

Edwin Friedlaender (M), Mattias Tykesson (M) och Anneli Rhedin (M) har lagt fram en motion om upplysning av 250 år av judiskt liv i Sverige. Motionen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att stadsfastighetsnämnden i samverkan med kulturnämnden får i uppdrag att ta fram förslag på ett minnesmärke som uppmärksammar den judiska historien i området Haga- och Linnéstaden samt att stadsfastighetsnämnden i samverkan med kulturnämnden får i uppdrag att utreda och lokalisera en lämplig plats för att installera ett minnesmärke för den judiska historien i området Haga- och Linnéstaden.

Motionen öppnar upp för tolkningar. Förvaltningens primära tolkning av motionen är att ta fram förslag till ett minnesmärke, i likhet med lokala exempel (*Minnesmärke – Raul Wallenberg 2007 och Mörker, väx morgondag 2009*), som uppmärksammar Göteborgs judiska historia samt förslag till en plats med kulturhistorisk koppling till densamma i området Haga och Linnéstaden. I tjänsteutlåtandet berör dock förvaltningen även en tolkning av motionen där en skylt eller minnestavla avses.

Ett sätt att potentiellt möjliggöra motionens intention är att hänskjuta frågan till Charles Felix Lindbergs donationsfond för att uppmärksamma den del av Göteborgs judiska historia knuten till områden i Haga och Linnéstaden. Kulturförvaltningen föreslår därmed kulturnämnden att avstyrka motionen.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Kulturförvaltningen kan se att det finns olika tolkningar att göra i motionen som får konsekvenser för den ekonomiska dimensionen. Ett sätt att potentiellt möjliggöra motionens intention är att genom Charles Felix Lindbergs donationsfond. Charles Felix Lindbergs donationsfond med tillhörande process är också ett sätt att samla, utreda och

finansiera initiativ som det minnesmärke motionen föreslår. Finansieringen sker genom att medel tilldelas ur fonden vid ett beslut i kommunfullmäktige.

Beaktat tolkningen att motionen avser en skylt eller minnestavla bedömer kulturförvaltningen att det ingår i kulturnämndens uppdrag att bidra med kulturarvs- och kulturmiljökunskap - i de uppdrag motionen föreslår, behöver kulturnämndens ansvar vara avgränsat till det. Kulturförvaltningens bedömning är att personella resurser som krävs i arbetet finns inom ram.

Bedömning ur ekologisk dimension

Kulturförvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Att i Göteborgs offentliga rum lyfta fram historien kan visa på mångbottnade bilder av staden och livet. Det bidrar till kunskap, sammanhang och förståelse. Samtidigt är den materiella manifesteringen av historien och kulturarvet som finns idag präglad av tidigare epokers ideal och strukturer. Det offentliga med krav på sig om opartiskhet och saklighet bör inta en lyssnande roll med öppenhet för komplexitet i att lyfta fram olika delar av historien, berättelser och erfarenheter. Detta då det inte finns en enskild historieskrivning som är opartisk, saklig och allsidig¹.

Den del av historien som motionen vill lyfta fram berör den judiska minoriteten. Kulturförvaltningen ser behov av att dialog förs med den judiska minoriteten i en eventuell process för att ta fram förslag på ett minnesmärke och plats med kulturhistorisk koppling. En initial bedömning utifrån ett kulturhistoriskt perspektiv är att det inte finns *en* judisk historia i Göteborg att berätta. Knutet till området Haga Linné finns en judisk historia med koppling till judar som invandrade från Ryssland och Östeuropa slutet av 1800talet-början av 1900talet. Denna grupp skilde sig på olika sätt från redan etablerade judar i Göteborg.

Bilaga

Remiss från kommunstyrelsen: Motion av Edwin Friedlaender (M), Mattias Tykesson (M) och Anneli Rhedin (M) om upplysning av 250 år av judiskt liv i Sverige.

Expedieras till

Kommunstyrelsen.

¹ Riktlinjer för säkerställande av saklighet och opartiskhet vid Göteborgs museer och konsthall.

Ärendet

Edwin Friedlaender (M), Mattias Tykesson (M) och Anneli Rhedin (M) har lagt fram en motion om upplysning av 250 år av judiskt liv i Sverige genom gestaltning av judiskt liv och historia i Göteborgs stadsmiljö. Kommunstyrelsen har sänt motionen till kulturnämnden och stadsfastighetsnämnden för yttrande senast 31 augusti 2025.

Beskrivning av ärendet

Motionen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att stadsfastighetsnämnden i samverkan med kulturnämnden får i uppdrag att ta fram förslag på ett minnesmärke som uppmärksammar den judiska historien i området Haga- och Linnéstaden samt att stadsfastighetsnämnden i samverkan med kulturnämnden får i uppdrag att utreda och lokalisera en lämplig plats för att installera ett minnesmärke för den judiska historien i området Haga- och Linnéstaden. Förslagsställarna påvisar judiskt liv som en del av Göteborgs historia samt lyfter en politisk kontext med växande antisemitism i Sverige och Europa. Motionen beskriver även att andra städer har genomfört liknande initiativ som motionen föreslår. För att uppmärksamma och synliggöra Göteborgs judiska arv föreslår förslagsställarna att någon form av minnesmärke upprättas på en lämplig plats i Haga- och Linnéstaden.

Tolkning av motionen

Motionen öppnar upp för tolkningar. Ett minnesmärke är i huvudsak skulpturer, byggnader eller historiska föremål. Minnesmärken kan uppföras som konstnärliga gestaltningar och det finns flera exempel på det lokalt². I motionens text refererar förslagsställarna samtidigt till en skylt. Huruvida det rör sig om en förklarande skylt till ett minnesmärke, eller om minnesmärket i sig ska vara en skylt framgår inte. Förvaltningens primära tolkning av motionen är att ta fram förslag till ett minnesmärke, i likhet med lokala exempel, som uppmärksammar Göteborgs judiska historia samt förslag till en plats med kulturhistorisk koppling till densamma i området Haga och Linnéstaden. I detta tjänsteutlåtande berör dock förvaltningen även en tolkning av motionen där en skylt eller minnestavla avses.

Förvaltningens beredning av ärendet

Kulturförvaltningen har i beredningen av yttrandet över motionen varit i kontakt med stadsfastighetsförvaltningen.

Förvaltningens bedömning

Kulturförvaltningen bedömer att initiativ om att upprätta ett minnesmärke i form av en konstgestaltning bör ske inom ramen för Charles Felix Linbergs donationsfond³. Genom fonden kan ny offentlig konst tillkomma exempelvis minnesmärken. Arbetssättet inom processen för fonden är i enlighet med stadens konstpolitik som finns formulerad i Göteborgs Stads kulturprogram⁴ samt är utformat med respekt för konstnärlig frihet⁵ och

²Minnesmärke - Raoul Wallenberg [Göteborgs Konstkartan - Göteborg Konst](#) och Mörker, väx morgondag [Göteborgs Konstkartan - Göteborg Konst](#)

³ [Charles Felix Lindbergs donationsfond - Göteborg Konst](#)

⁴ [Göteborgs Stads kulturprogram](#)

⁵ Konstnärlig frihet är ett ideal som bygger på tanken att konsten ska vara en obunden kraft. Det innebär att innehållet och processerna ska vara fria från styrning och att konsten ska värderas utifrån sina konstnärliga kvaliteter.

principen om armlängds avstånd⁶. Charles Felix Lindbergs donationsfond med tillhörande process är också ett sätt att samla och utreda initiativ till konstgestaltning, trädplantering eller parkanläggning på offentliga platser, utifrån fondens syften och kriterier, samt ett sätt att finansiera detta genom att medel tilldelas ur fonden.

Beaktat tolkningen att motionen avser en skylt eller minnestavla bedömer kulturförvaltningen att det ingår i kulturnämndens uppdrag att bidra med kulturarvs- och kulturmiljökunskap. Samtidig väcker denna tolkning av motionen generella frågor om vem som bestämmer över vilken historia som ska berättas i det offentliga rummet, ansvar för mängd, distribution och underhåll när det kommer till historisk skyltning. I nuläget har Göteborgs Stad inget övergripande historiskt skyltprogram och ingen upprättad besluts- eller arbetsprocess för historisk skyltning. Dock ser förvaltningen inget hinder för kulturnämnden att bidra med sakkunskap inom kulturhistoria och kulturmiljö generellt men att kulturnämndens ansvar, i de uppdrag motionen föreslår, behöver avgränsas till det. Det innebär i detta sammanhang att kulturnämnden kan bidra med rådgivning för innehåll till en skylt/minnestavla samt visa på platser med aktuell kulturhistorisk anknytning.

Ett sätt att potentiellt möjliggöra motionens intention är att hänskjuta frågan till Charles Felix Lindbergs donationsfond för att uppmärksamma den del av Göteborgs judiska historia knuten till områden i Haga och Linnéstaden. Det finns flera exempel på specifika delar historien, grupper av människor och historiska personer som uppmärksammas genom gestaltningar som tillkommit via fonden. Kulturförvaltningen föreslår därmed kulturnämnden att avstyrka motionen.

Anna Rosengren

Sofia Lubian

Förvaltningsdirektör

Avdelningschef Kultur- och samhällsutveckling

⁶ Principen om armlängds avstånd som försvarar konstens autonomi mot framför allt politisk styrning genom ett organisatoriskt avstånd vilket åtskiljer politiska beslut från konstnärligt innehåll och kreativa processer.

Protokollsutdrag

Sammanträdesdatum: 2025-08-27

§ 126 Ärendenummer SFF-2025-00474

Yttrande över motion av Edwin Friedlaender (M), Mattias Tykesson (M) och Anneli Rhedin (M) om upplysning av 250 år av judiskt liv i Sverige

Beslut

1. Stadsfastighetsnämnden avstyrker motionen med hänvisning till vad som framgår i tjänsteutlåtandet.
2. Stadsfastighetsnämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunfullmäktige.

Handlingar

1. Stadsfastighetsförvaltningens tjänsteutlåtande med bilagor

Protokollsutdrag skickas till

Kommunstyrelsen

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2025-07-03

Diarienummer: SFF-2025-00474

Handläggare

Erika Erlingsson

Telefon: 031- 365 05 49

E-post: erika.erlingsson@stadsfast.goteborg.se

Yttrande över motion av Edwin Friedlaender (M), Mattias Tykesson (M) och Anneli Rhedin (M) om upplysning av 250 år av judiskt liv i Sverige

Förslag till beslut

1. Stadsfastighetsnämnden avstyrker motionen med hänvisning till vad som framgår i tjänsteutlåtandet.
2. Stadsfastighetsnämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunfullmäktige.

Sammanfattning

Det har inkommit en motion för yttrande till Stadsfastighetsnämnden. Den är väckt av Edwin Friedlaender (M), Mattias Tykesson (M) och Anneli Rhedin (M). Motionen uppmärksammar att 2025 markerar ett jubileum för 250 år av judiskt liv i Sverige. Områden som Haga- och Linnéstaden har en koppling till den judiska historien i Göteborgs stad. Motionen föreslår att ett minnesmärke upprättas på en lämplig plats i Haga- och Linnéstaden. Förslagsvis en skylt, en digital lösning eller interaktiva kartor. Stadsfastighetsnämnden tillsammans med kulturnämnden föreslås få i uppdrag att ta fram ett sådant minnesmärke samt lokalisera en lämplig plats i Haga- och Linnéstaden för att installera det. Utifrån förvaltningens bedömning bör stadsfastighetsnämnden tas bort från uppdragsförslaget med anledning av att kulturnämnden i sitt reglemente har rådighet att genomföra motionens intentioner. Det finns också möjlighet att genom Charles Felix Lindbergs donationsfond få fram förslag på ett minnesmärke för att synliggöra den judiska historien.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Investering i ett minnesmärke i form av skylt, digital lösning eller interaktiva kartor genererar kostnader att ta hänsyn till. Som kostnader för framtagning, utformning och uppförande, men också kostnader för drift och underhåll på sikt. Det kan också stärka varumärket för Göteborg som en stad som lyfter fram mångfald och historia. Det saknas dock tydliga förutsättningar kring vilken nämnd som ska stå för eventuella kostnader i samband med insatsen. Om stadsfastighetsnämnden skulle kvarstå med uppdraget att genomföra motionens intentioner skulle den av hyresgästerna på vars fastighet minnesmärket placeras bli den nämnd som finansierar minnesmärket genom självkostnadshyran. Detta bedömer förvaltningen inte vara lämpligt.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Genom att synliggöra den judiska historien i Göteborg genom till exempel minnesmärke eller skyltar kan fler göteborgare och besökare lära sig om stadens mångkulturella arv. Det kan också bidra till att skapa större respekt och nyfikenhet för olika kulturer och religioner.

Negativa konsekvenser som ett minnesmärke kan innebära skulle kunna vara ett ifrågasättande om varför just den judiska historien lyfts fram, jämfört med andra grupper som också borde synliggöras. För att komma så många människor till gagn och vara så tillgängligt som möjligt, när det gäller uppförande av ett minnesmärke, skylt eller digitala interaktiva kartor, bör det om möjligt finnas på en så allmän och offentlig plats som möjligt.

Samverkan

Information har skett med de fackliga organisationerna (FSG) den 25 augusti 2025.

Bilagor

1. Motion av Edwin Friedlaender (M), Mattias Tykesson (M) och Anneli Rhedin (M)
SLK-2025-00486

Ärendet

Det har inkommit en motion från motionärerna Edwin Friedlaender (M), Mattias Tykesson (M) och Anneli Rhedin (M) som Stadsfastighetsnämnden ska yttra sig över. Där föreslås att stadsfastighetsnämnden i samverkan med kulturnämnden får i uppdrag att ta fram förslag på ett minnesmärke som uppmärksammar den judiska historien i området Haga- och Linnéstaden samt att utreda och lokalisera en lämplig plats för att installera ett minnesmärke för den judiska historien i området Haga- och Linnéstaden.

Beskrivning av ärendet

Motionen beskriver att det 2025 markerar 250 år av judiskt liv i Sverige. Motionärerna beskriver vidare att den judiska gemenskapen varit en viktig del av Sveriges och Göteborgs historia. Vilket också präglat Göteborg som en stad som är öppen och inkluderande. Särskilt områden som Haga- och Linné har en stark koppling till den judiska historien i Göteborg. Särskilt under 1800- och 1900-talet då många judiska familjer bosatte sig i området. Trots detta finns idag inga tydliga eller synliga spår av den historien i det området. Därför vill motionärerna ge stadsfastighetsnämnden i uppdrag att i samverkan med kulturnämnden ta fram förslag på minnesmärke som just uppmärksammar den judiska historien i området Haga- och Linnéstaden. Vidare vill motionärerna också ge stadsfastighetsnämnden i uppdrag att tillsammans med kulturnämnden utreda och lokalisera en lämplig plats för att installera ett minnesmärke.

Ett sätt att potentiellt möjliggöra motionens intention är att hänskjuta frågan till Charles Felix Lindbergs donationsfond.

Många kända konstverk i Göteborg har Charles Felix Lindbergs donationsfond att tacka för. När köpmannen Charles Felix Lindberg dog 1909 testamenterade han hela sin förmögenhet till Göteborgs ”prydande och förskönande”.

Genom fonden har Göteborg fått Poseidon på Götaplatsen, Karin Boye-statyn vid Stadsbiblioteket, hbtqi+monumentet Gläntan på Esperantoplatsen och ungefär 120 andra offentliga konstverk. Charles Felix Lindberg själv står staty invid Kungssportsavenyn.

Var tredje år går det att komma med förslag till fonden om en plats ska få en konstgestaltning, plantering eller parkanläggning. Det görs genom politiker i kommunfullmäktige där hen kan lägga en motion med ett specifikt förslag, som t ex minnesmärke för Charles Felix Lindbergs donationsfond.

I kulturnämndens reglemente står att nämnden har ansvar för ”att bereda förslag, inkomma till kommunfullmäktige gällande Charles Felix Lindbergs donationsfond, om donationsmedlens användning samt verkställa kommunfullmäktiges beslut rörande fonden.” Förslag till gestaltningsuppdrag initieras genom motion i kommunfullmäktige. Detta skapar också möjligheter för medborgare att påverka stadens offentliga miljöer med förslag, vilket kan ha en positiv inverkan på medborgares engagemang och delaktighet i stadens omvandlingsprocesser. Att vara med och påverka sin närmiljö, stärker känslan av gemenskap och trygghet på offentliga platser, vilket i sin tur stärker staden Göteborg utifrån ett demokratiskt perspektiv. Tidigare har kulturnämnden i sina yttranden över motioner ställde till kommunfullmäktige tillstyrkt förslag som uppfyller följande kriterier:

- Till stadens prydande och förskönade.
- Konstverk och parkanläggning/trädplantering av betydande konstnärlig eller miljömässig kvalitet.

- Fast placering utomhus på offentlig plats.
- Placering på stadens mark och i undantagsfall på områden tillhörande bostadsföretag eller liknande och vars område fungerar som en offentlig plats.

I kulturnämndens reglemente kapitel 2 står det vidare att:

§ 1 Nämnden ska driva och samordna stadens kulturstrategiska arbete, stödja och främja konsten i dess olika former och konstnärernas villkor i staden. Nämnden ska bedriva och utveckla publika kulturinstitutioner och mötesplatser som inte åligger annan nämnd. Därtill ska nämnden bidra till utvecklingen av kulturvärden i stadsutvecklingen samt aktivt bidra i den strategiska stadsplaneringen.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen föreslår därmed att nämnden avstyrker motionen med anledning av att kulturnämnden i sitt reglemente har rådighet att genomföra motionens intentioner genom förslagsvis Charles Felix Lindbergs donationsfond för att på så vis få fram förslag på ett minnesmärke för att synliggöra den judiska historien.

Motionen i sig ger utrymme för olika tolkningar i vad minnesmärke innebär. För att komma så många människor till gagn och vara så tillgängligt som möjligt, när det gäller uppförande av ett minnesmärke, skylt eller digitala interaktiva kartor, bör det om möjligt finnas på en så allmän och offentlig plats som möjligt.

I nuläget har Göteborgs Stad inget övergripande historiskt skyltprogram och ingen upprättad besluts- eller arbetsprocess för historisk skyltning. Heller inte en tydlig förutsättning för vilken nämnd som ska stå för eventuella kostnader.

Utifrån både kriterierna för Charles Felix Lindbergs donationsfond samt kulturnämndens reglemente är förvaltningens bedömning att motionen avstyrks.

Maria Hagberg

Martin Blixt

Avdelningschef

Förvaltningsdirektör

Yttrande
Utfärdat 250625

Kontaktperson
Elisabeth Punzi
Ordförande program och
kulturstyrelsen
Judiska församlingen, Göteborg
e.hansen.punzi@gmail.com
070-406 24 80

Yttrande över remiss gällande motion om upplysning av 250 år av judiskt liv i Sverige, Handling 2025, nummer 73

Judiska församlingen Göteborg ser positivt på förslaget om att upprätta ett minnesmärke över judiskt liv i Göteborg, i Haga och Linnéstaden. Ett sådant minnesmärke skulle uppmärksamma Göteborgs judiska kulturarv, och stadens långa historia av att vara en öppen och internationell plats, präglad av mångfald och möten mellan kulturer.

Vi instämmer i att detta kan bidra till att motverka antisemitism och samtidigt lyfts ett kulturarv som är okänt för många. Vi tror att ett minnesmärke stärker judars känsla av att Göteborg ser och uppmärksammar minoritetens betydelse för stadens historia, det kommer besökas av turister, samt av göteborgare som en naturlig del av vår stad och dess utveckling. Vi bedömer att Haga är en lämplig plats då denna stadsdel har en stark judisk historisk koppling och drar till sig många besökare som därmed kan få ta del av judiskt liv i Göteborg genom tiderna. Närheten till Raoul Wallenbergs minnesmärke på Haga Kyrkoplan bjuder också in till intressanta synergier. Vi ser också positivt på tankarna att i framtiden ta fram kartor (digitala såväl som fysiska) och liknande som uppmärksammar judiskt liv och platser i staden kopplade till detta.

Under förutsättning att motionen vinner bifall, rekommenderar vi starkt att en representant från Judiska församlingen i Göteborg deltar i processen vid framtagandet av ett minnesmärke. Vi kan på så sätt bidra med kunskap och även med ett rikt kontaktnät av personer som har en personlig koppling till området samt forskningsbaserad kunskap om judiskt liv i Sverige och Göteborg. Vi bidrar på så sätt också gärna till eventuella kartor eller annat stödmaterial som kan presentera minnesmärket och judiskt kulturarv i Göteborg

Med vänliga hälsningar

Elisabeth Punzi, för Judiska församlingen Göteborg